

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Факультет соціології

Кафедра галузевої соціології

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СОЦІОЛОГІЯ ПРОСТОРУ

для студентів

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальність 054 Соціологія
освітній ступінь бакалавр
освітня програма соціологічне забезпечення управлінських процесів
вид дисципліни вибіркова

Форма навчання денна
Навчальний рік 2023/2024
Семестр 3
Кількість кредитів ECTS 4
Мова викладання, навчання та оцінювання українська
Форма заключного контролю залік

Викладач Алла ПЕТРЕНКО-ЛИСАК

Пролонговано на 20__/20__ н р _____ (_____) «__» 20__ р
(підпис, ПІВ, дата)
на 20__/20__ н р _____ (_____) «__» 20__ р
(підпис, ПІВ, дата)

КИЇВ – 2023

Розробник: кандидат соціологічних наук, доцент, доцент кафедри галузевої соціології Алла ПЕТРЕНКО-ЛИСАК

ЗАТВЕРДЖЕНО
зав. кафедри галузевої соціології

Ольга БЕЗРУКОВА

(підпис)

Протокол № 19 від «29» серпня 2023 р

Схвалено науково-методичною комісією факультету соціології

Протокол від «31» серпня 2023 року № 10

Голова науково-методичної комісії

(підпис)

Тетяна ЧЕРВІНСЬКА

1. Мета дисципліни – ознайомлення з основними теоретичними визначеннями, способами тлумачень та означень понять «простір» та «соціальний простір» в соціології, соціально-гуманітарних та суміжних науках, актуалізація теми простору в соціологічній рефлексії, означення наукової перспективи використання просторових концептів в соціологічній евристичі.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. Знати історію соціологічного знання
2. Вміти аналітично мислити
3. Володіти елементарними навичками роботи з комп'ютерною та цифровою технікою

3. Анотація навчальної дисципліни: дисципліна носить проблемний характер, сприяє формуванню в професійній свідомості майбутніх соціологів уявлень щодо проблематичності просторових концептів і метафор в соціологічній теорії. Передбачається набуття вмінь працювати з сучасними соціальними проблемами, критично опрацювати соціальну інформацію, розвиток навичок аналізу, порівняння та оцінки методологічної спроможності різних концепцій соціального простору, здобуття знань про способи тлумачень та означень поняття «соціальний простір», про відмінності між фізичним і соціальним просторами суспільства, про основні теоретичні концепції, які експлікують поняття соціального простору, про роль і значення просторових метафор в соціології, про сутність просторових образів та уявлень та їхнє соціальне значення, а також про технології конструювання просторових форм.

4. Завдання (навчальні цілі): основним завданням є сприяння формуванню в професійній свідомості майбутніх соціологів уявлень щодо проблематичності та евристичного потенціалу просторових концептів і метафор в соціологічних дослідженнях та аналітичній роботі.

Що спрямовано на формування наступних **компетенцій:**

- СК01. Здатність оперувати базовим категоріально-понятійним апаратом соціології
- СК09. Здатність прогнозувати розвиток соціальних процесів в організаціях, галузях та регіонах.
- СК14. Здатність визначати соціальні механізми стабільного функціонування та розвитку організаційних систем

5. Результати навчання за дисципліною:

Код	Результат навчання (РН) (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)	Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та порогові критерії оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
	Результат навчання			
1	знати відмінності між фізичним і соціальним просторами суспільства, основні теоретичні концепції, що експлікують поняття простору, соціального передусім, роль і значення просторових метафор в соціології, сутність просторових образів та уявлень та їхнього соціального значення, поняття простору тіла, простору місця, простору дії, відмінності та діалектичні зв'язки між глобалізацією, регіоналізацією, локалізацією	лекції, практичні заняття, самостійна робота	контрольна робота тест та розгорнуте есе, практичні завдання (кейси)	40
2	вміти працювати з сучасною науковою літературою, критично опрацювання першоджерела, використовувати методи аналізу, порівнювати та оцінювати методологічну спроможність різних концепцій та методологій вивчення соціального простору	лекції, практичні заняття, самостійна робота	контрольна робота тест та розгорнуте есе, практичні завдання (кейси)	35

3	організувати та презентувати дослідницький проект	самостійна робота, практичні заняття	презентація, колоквиум	15
4	вести аналітичну, дослідницьку та пошукову діяльність	самостійна робота, практичні заняття	контрольна робота тест та розгорнуте есе, практичні завдання (кейси)	10

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Програмні результати навчання (назва)	Результати навчання дисципліни (код)			
	1	2	3	4
ПРН101 Використовувати понятійний апарат соціології в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності.	+	+	+	
ПРН114 Застосовувати теоретичні підходи та методологію аналізу до діагностики та вирішення організаційних та регіональних проблем		+	+	+
ПРН116. Здійснювати аналіз проблем соціальної організації із застосуванням системи соціологічного знання			+	+

7. Схеми формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:
  - 1 активна робота на лекційних та практичних заняттях РН1, РН2, РН4 – **50 балів (32 мінімум)**;
  - 2 виконання контрольних робіт: РН1, РН2, РН4 – **30 балів (16 мінімум)**; КР1 – **12 (7)**, КР2 – **10 (5)**, КР3 – **8 (4)**;
  - 3 виконання та презентація результатів дослідницького завдання РН3 – **20 балів (12 мінімум)**.
- підсумкове оцінювання у формі залку – як сумарний результат накопичених за семестр балів

7.2 Організація оцінювання:

Активна робота на лекційних та практичних заняттях оцінюється за виконання завдань під час аудиторної роботи
Контрольні роботи виконуються після вивчення тематичного блоку на найближчому за графіком навчання практичному занятті
Дослідницьке завдання виконується протягом семестру, презентується на двох останніх за графіком навчання практичних заняттях.

7.3 Шкала відповідності оцінок

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекційних та практичних занять.

№ п/п	Номер і назва теми	Кількість годин		
		Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
1. Простір та теорія простору.				
1	Теоретичне різноманіття смислів концепту «простір» та основних просторових понять.	4	2	4
2	Фізичний, біологічний та соціальний виміри простору.	4	2	4
3	Соціологічні та навколосоціологічні теорії простору.	4	2	4
Контрольна робота 1			2	2
2. Соціальний часопростір.				
4	Соціальний хронотоп.	2	2	4
5	Соціальна пам'ять в просторі і часі.	2	2	4
Контрольна робота 2			2	2
3. Соціологічний вимір простору суб'єкта.				
6	Особистісний простір	2	2	4
7	Простір дому та оселі.	2	2	4
8	Явища топофільії і топофобії.	2	2	
Контрольна робота 3			2	2
4. Відображення соціального простору в мистецтві та архітектурі.				
9	Мовний простір та простір в літературних творах.	2	2	4
10	Соціальні аспекти простору в живописі, скульптурі та танці.		2	4
11	Суспільне значення архітектурного простору	2	2	4
Дослідницьке завдання (ДЗ)			4	16
Всього:		26	32	62

Загальний обсяг 120 год., в тому числі:

Лекцій – 26 год.

Практичні заняття – 32 год.

Самостійна робота – 62 год.

9. Рекомендовані джерела:

Основна (базова):

- Петренко-Лисак А.О. Соціальний простір у міждисциплінарному вимірі. – К.: Вадеке, 2013. – 400 с.

Додаткова:

- Боклах Д.Ю. Дефініції і взаємозв'язок категорій топосу, хронотопу, локусів міста та їх предметна реалізація у міському тексті художнього твору // Наукові записки ХНПУ ім. Г.С. Сковороди. – 2018. – Вип. 1(87). – С. 3-25.
- Вжосек В. Межа та межовість як мисленнєві категорії // Схід/Захід: Історико-культурологічний збірник. – Вип. 13-14: Спец. вид: Історична пам'ять і тоталітаризм: досвід Центрально-Східної Європи. – Х.: ТОВ «ІТМТ», 2009. – С. 291-299.
- Голубчик Г. Місця пам'яті українців як чинник суспільної інтеграції: архетипний підхід // Публічне управління: теорія та практика. – 2015. – Вип. 1. – С. 150-155.
- Дім – століття змін (Home – century of change). – Л.: Шумилович Б.М., 2012. – 215 с.
- Ісаченко І. Цикурати та лабіринти. Архітектура пам'яті. – URL: <http://url.li/fomqn>

- Кривницька О. Дискурс пограниччя в соціокультурних дослідженнях: теоретико-методологічні аспекти // Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України. – Вип. 2. – К.: ІНПЕНД ім. І.Ф. Кураса, 2018. – С. 257-271.
- Кручак Ю. Відчуття дому // Галицький кореспондент, 30.10.2014. – URL: <https://gkpress.if.ua/x15598/>
- Манукач Ю. Звукові ландшафти за часів війни: Голос німоти / Юлія Манукач // Postimpreza. – URL: <http://url.li/cathd>
- Пролєсв С. Місця пам'яті та безпам'ятство в культурі // Філософська думка. – 2013. – № 6. – С. 10-13.
- Семерин Х. Манування просторової пам'яті про революцію гідності в Україні // МІКС: місто, історія, культура, суспільство. – №14. – С. 136-154. – URL: <http://mics.org.ua/journal/index.php/mics/article/view/221/219>
- Скок Н.С. Хронотоп у соціологічному вимірі: попередній аналіз // Грані. – 139(11). – 2016. – С. 53-57.
- Скокова Л. Дім: реалії і проєкції // Смилова морфологія соціуму / за ред. Н.Костенко. – К.: ІС НАНУ, 2012. – С. 311-352.
- Шафаренко Ж. Ю. Структуралістська методологія дослідження соціального простору // Вісник НТУУ «КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка: збірник наукових праць. – 2009. – № 3(27). – Ч.2. – С. 19-22.